

Бондаренко М.,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
Національної академії внутрішніх справ

**ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ
МЕТОДІВ У ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Застосування лінгвістичних методів у правоохоронній діяльності стає все більш поширеним, оскільки ці методи допомагають ефективніше розслідувати злочини. Лінгвістичний аналіз текстів, аудіозаписів, листування та інших матеріалів дозволяє ідентифікувати авторів, виявляти емоційні відтінки або навіть створювати психологічний портрет підозрюваного. Проте використання таких методів викликає низку етичних питань, які потребують особливої уваги з огляду на захист прав людини. Міжнародний досвід показує різні підходи до розв'язання цих питань та встановлення етичних стандартів, які могли б бути корисними для України.

Основні етичні питання:

Конфіденційність і право на приватність. Лінгвістичний аналіз особистого листування чи аудіозаписів може порушувати право на приватність, тому важливо враховувати законодавчі норми, які регулюють захист персональних даних. Наприклад, **Загальний регламент захисту даних (GDPR)** Європейського Союзу [1] вимагає отримання згоди особи на використання її особистих даних, що є основою для застосування лінгвістичних методів у межах розслідувань. Дотримання цих положень допомагає мінімізувати ризик порушення приватності, а також забезпечує етичність застосування лінгвістичних методів у Європейських країнах.

Ризик упередженості та суб'єктивності. Для запобігання суб'єктивним оцінкам при використанні лінгвістичного аналізу в кримінальних справах важливо забезпечити стандартизацію методів та процедур. У Великобританії, наприклад, існує **Кодекс поведінки судових експертів (Forensic Science Regulator's Code)** [2], що зобов'язує експертів дотримуватися наукових стандартів і уникати упередженості. Такий підхід дозволяє забезпечити неупередженість і об'єктивність лінгвістичного аналізу, зокрема в розслідуваннях, де лінгвістичні дані можуть мати значний вплив на судові рішення.

Права підозрюваних та правомірність збору доказів. Міжнародні документи, як-от **Європейська конвенція з прав людини** (стаття 6, право на справедливий судовий розгляд) [3], підкреслюють необхідність правомірності збирання доказів. Це означає, що будь-які

лінгвістичні докази повинні бути отримані з дотриманням прав підозрюваних на справедливий судовий процес. У США такі вимоги регламентуються **Четвертою поправкою до Конституції США** [4], яка захищає громадян від необґрунтованих обшуків і вилучень. Правозастосовна практика вимагає отримання ордеру для доступу до приватної інформації, що є необхідним для легітимності отриманих лінгвістичних доказів.

Прозорість та право на інформацію. Правоохоронні органи багатьох країн забезпечують право особи на інформацію про процедуру збирання лінгвістичних доказів. Наприклад, у Німеччині **Закон про доступ до інформації** [5] зобов'язує державні установи інформувати громадян про методи, що використовуються при обробці їхніх даних. Це підвищує прозорість і дозволяє забезпечити контроль за етичністю та відповідністю застосування лінгвістичних методів, водночас зменшуючи ризик зловживань.

Застосування лінгвістичних методів у правоохоронній діяльності базується на міжнародних стандартах і зарубіжному досвіді, що спрямовані на захист прав і свобод громадян. Іноземні практики показують, що дотримання етичних норм і прав людини сприяє ефективному використанню лінгвістичних методів без порушення приватності чи упередженості.

1. **Захист персональних даних GDPR (ЄС)** є ключовим прикладом міжнародного регламенту, що забезпечує дотримання права на конфіденційність. Цей регламент вимагає чітких умов для обробки особистих даних, обмежуючи доступ і використання даних без інформування та згоди особи. Подібні стандарти використовуються і в інших країнах, забезпечуючи належну правову базу для захисту персональних даних громадян.

2. **Судові стандарти у сфері криміналістики.** Кодекс поведінки судових експертів у Великобританії встановлює критерії об'єктивності та відповідності доказів. Подібні кодекси регулюють діяльність експертів і в інших країнах, забезпечуючи неупередженість та прозорість розслідувань, де застосовуються лінгвістичні методи.

3. **Права підозрюваних.** Міжнародні договори, як-от Європейська конвенція з прав людини, гарантують дотримання прав підозрюваних на справедливий судовий розгляд і законність збирання доказів. Це забезпечує збереження прав людини навіть у розслідуваннях, де застосовуються інноваційні методи аналізу, як-от лінгвістичний.

Отже, аналіз етичних аспектів використання лінгвістичних методів у правоохоронній діяльності на основі зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів показує необхідність забезпечення конфіденційності, неупередженості, дотримання прав підозрюваних і прозорості. Іноземний досвід у цій сфері може стати корисним

прикладом для розробки національних стандартів, що регулюють етичне використання лінгвістичних методів. Для України це є важливим кроком, який сприятиме адаптації міжнародних етичних принципів та стандартів у національне законодавство, підвищуючи рівень правової захищеності громадян.

Список використаних джерел

1. Загальний регламент захисту даних (GDPR), ЄС, (англ. General Data Protection Regulation, GDPR; Regulation (EU) 2016/679) від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС.

2. Кодекс поведінки судових експертів, Великобританія, Forensic Science Regulator's Code.

3. Європейська конвенція з прав людини, 04.11.1950.

4. Конституція США, Четверта поправка англ. Fourth Amendment to the United States Constitution) набула чинності 15 грудня 1791 року.

5. Закон про доступ до інформації, Німеччина.

Брєславець В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра

Державного податкового університету

Науковий керівник: Амеліна А.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ

Криміналістика відіграє важливу роль у боротьбі зі злочинністю, забезпеченні правопорядку, що стає все більш актуальним в сучасних умовах нестабільності. На цьому етапі розвитку українського суспільства, особливо в умовах воєнного стану, криміналістична наука змушена зазнавати значних змін та адаптацій. Виклики, що постали перед правоохоронними органами сьогодні, вимагають розробки нових підходів та інструментів для розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі воєнних злочинів та інших порушень міжнародного гуманітарного права.

Тему розвитку криміналістики досліджували такі вчені: В.М. Шевчук, В.В. Сокурєнко, В.П. Корж, К.Ю. Симонович.

Кримінальні розслідування, особливо в умовах воєнного стану, стикаються з безпрецедентними викликами. Зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних з військовими діями, масштабними руйнуваннями, переміщенням людей, вторгненням та окупацією, змусило переглянути традиційні методи збору доказів, документування злочинів та ідентифікації жертв і правопорушників. Особливого значення набуває питання фіксації злочинів, які відбулися внаслідок бойових дій, що призвело до зміни напрямку злочинності та